

Keskkond

Keskkonna peadirektoraadi ajakiri

Eurooplastele

Levitades
rohelist sõnumit
kogu maailmas

EUROOPA
KOMISJON

keskkond

EFE juhtkiri

Loodusvarade tõhusam kasutamine ei ole enam valikuvõimalus, vaid hädavajadus. See sõnum on esitatud väga selgelt ressursitõhusa Euroopa tegevuskavas, mida komisjon sel sügisel tutvustas.

Tegevuskavas on sätestatud laiaulatuslik strateegia, et tagada pakkumise ja nõudluse parem ühildamine, seades selged teetähised eri poliitikavaldkondadele. Selles täpsustatakse panust, mida ressursitõhusus – üks seitsmest Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatusest – saab anda ELi üldise säästva arengu eesmärgi täitmisesse.

Euroopa Liit annab samaväärselt tugeva panuse maailmas sellel teemal peetavasse arutellusse. Järgmise aasta juunis kohtuvad maailma liidrid Rio de Janeiros, et arutada strateegiaid, kuidas muuta maailmamajandust rohelisemaks, kõrvaldada vaesus ja edendada paremat valitsemistava.

EL on oma avaseisukoha ÜRO säästva arengu konverentsiks (Rio+20) juba esitanud. Selles on määratletud algatused, mida oleks vaja selleks, et konverents annaks võimalikult kaugeleulatuvaid tulemusi.

Keskonnastandardite tõstmiseks kasutatakse ka riikide soovi liituda Euroopa Liiduga. Praegu peetakse liitumisläbirääkimisi Horvaatia, Islandi ja Türgiga. Läbirääkimiste edukaks lõpetamiseks peavad riigid tõestama, et nad suudavad rakendada kõiki Euroopa Liidu õigusakte liiduga ühinemise kuupäevast. Keskonnaalased kohustused on eriti paljunõudvad ja komisjon aitab tulevastel liikmetel aktiivselt oma uusi kohustusi täita.

Ressursitõhusust ei saa tagada valitsused üksi. Seetõttu on Euroopa Komisjon käivitanud laiaulatusliku teavituskampania, et julgustada üldsust kaaluma oma käitumise ja ostuotsuste tagajärgi keskkonnale.

Oma ülisuure panuse keskkonnanäesmärkide saavutamiseks saavad anda ka linnad, nagu on selgelt tõestanud selle aasta Euroopa roheline pealinn Hamburg. Konkurs 2014. aasta tiitlile käib ning see annab lõplikule võitjale vajalikku aega, et valmistada selle maineka rolli täitmiseks.

KESKKONNATEEMAD INTERNETIS

Kas tahate teada, mida Euroopa Liit keskkonna kaitsmiseks teeb, mis on integreeritud tootepoliitika või millised on ökomärgise saamise tingimused? Kõige selle kohta saate teavet keskkonna peadirektoraadi veebilehelt: ec.europa.eu/environment/index_et.htm

ÕIGUSALANE TEAVE

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas väljaandes leiduva teabe kasutusviiside eest; samuti mitte võimalike vigade eest, mis võivad vaatamata hoolikale ettevalmistusele ja korduvale kontrollimisele siiski ilmned.

Trükitud taaskasutatud paberile, millele on antud ELi ökomärgis (ec.europa.eu/environment/ecolabel)

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2011
ISSN 1831-5771

ISBN 978-92-79-18543-4
doi:10.2779/92324

© Euroopa Liit, 2011

© Illustratsioonid: Laurent Durieux

Allikale viitamisel on teksti reprodutseerimine lubatud.

Fotode reprodutseerimine ei ole lubatud.

Printed in Belgium

Keskfond Eurooplastele

ec.europa.eu/environment/news/efe/index.htm

TEAVE VÄLJAANDE KOHTA

Keskfond Eurooplastele on kord kvartalis ilmuv väljaanne, mida annab välja Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraat. See on saadaval bulgaaria, hispaania, tšehhi, saksa, eesti, kreeka, inglise, prantsuse, itaalia, leedu, poola, portugali ja rumeenia keeles. Tellimine on tasuta.

Võite ajakirja tellida, kasutades ajakirjas olevat tellimusvormi või internetis aadressil http://ec.europa.eu/environment/maillingregistration/main/mailling_reg.cfm

Peatoimetaja: Róbert Konrád

Korraldaja: Jonathan Murphy

Lisainfo saamiseks võtke palun ühendust teabeosakonnaga: <http://ec.europa.eu/environment/env-informa/>

Teave ja dokumendid:

<http://ec.europa.eu/environment/env-informa/>

Keskfond Eurooplastele veebileht:

<http://ec.europa.eu/environment/news/efe/index.htm>

Sisu

- 03 Hamburg paneb Euroopa roheline pealinna aastale väärrika punkti
- 04 Euroopa keskkonnaalaste õigusaktide ulatuse laiendamine
- 06 Rio+20: Euroopa Liidu eesmärk on laiaulatuslik kokkulepe
- 08 Kaardistades teed ressursitõhuseni
- 10 Teie valikud muudavad maailma
- 12 Keskkonnanäesmärkide saavutamine turu abil
- 13 Keskkonnaalaste õigusaktide rakendamise tõhustamine
- 14 Uued kaubaalused vanade autode osadest projektiga LIFE Reциplas
- 15 Uued väljaanded / Agenda
- 16 Lühidalt uudiseid

🎯 Hamburg paneb Euroopa roheline pealinna aastale väerika punkti

Hamburg lisas oma rollile Euroopa 2011. aasta roheline pealinnana täiesti uue mõõtme. Linn ei võõrustanud üksnes külalistele ja kohalikule elanikkonnale korraldatud arvukaid üritusi, vaid ergutas huvi ning ärgitas laiu arutelusid kaugel väljaspool linna piire, saates oma ideede rongi suvel ja varasügisel risti-põiki kogu mandrile.

Keskkonناسäästlik rong, mis viis roheline sõnumi 18 Euroopa linna, oli kõige uuenduslikumaid jooni Hamburgi Euroopa roheline pealinnaks olemise ajal. Ideede rong alustas oma pikka teekonda 15. aprillil, suundudes põhja poole Kopenhaagenisse, Malmösse, Göteborgi ja Oslosse ning võttis siis suuna lõunasse, et jõuda Zürichisse, Münchenisse ja Varssavisse.

Kuuekuulise reisi ajal tegi säästvat linnaelu tutvustav näitus peatuse Riias ja Tallinnas, Viinis, Brüsselis, Antwerpenis ja Amsterdumis, Prantsuse linnades Marseille's, Nantes'is ja Pariisis ning jõudis lõuna pool Barcelonasse.

Ideede rongil oli seitse vagunit, neist kuues esitleti näitust. Iga näitusevagn käsitles roheline linna elu eri külge: linnaarendus ja elukeskkond, liikuvus, energia ja kliimakaits, loodus ja linnahaljastus, loodusvarade kaits, majandus ja tarbimine. Näitusel tutvustati Hamburgi enda head tava ja toodi näiteid teistest linnadest.

Põhja-Saksamaa linn tegutses väga aktiivselt ka oma kodus. Aasta jooksul võõrustas Hamburg esimest keskkonnateadlike noorte tippkohtumist ja esimest keskkonnaõiguse konverentsi. Teiste tipphetkede seas olid rahvusvaheline foorum jäätmeid ressursina kasutava sektori arengukavadest, Saksamaa suurima säästva tarbimise messi näitus Goodgoods ja enam kui 80 kohaliku keskkonnaalase ringkäigu korraldamine.

© Euroopa Liit – Vivian Hertz

Täiskiirusel edasi

Hamburgi rong ei piirdunud roheline sõnumi viimisega linnast linna, vaid tegutses oma teekonnal ka mitmesuguste kohapealsete keskkonnahoidlike ürituste käivitajana. Brüsselisse jõudis rong samal ajal, kui seal avati näitus „Brüssel, säästev linn“.

Näitus, mis keskendub linnakeskkonna eri külgedele – hooned, kohalik kogukond ja linn

ise –, annab ülevaate sellest, kuidas pealinna Brüsseli piirkond kavatses teha Belgia pealinnast säästva arengu Euroopa eeskuju.

Brüsseli keskkonna-, energia- ja linnaehitusminister Evelyne Huytebroeck kasutas võimalust ja teatas, et Brüssel on 2014. aasta Euroopa roheline pealinna tiitli ametlik kandidaat. 🎯

Lisateave

<http://www.train-of-ideas.net/en/home>

Euroopa keskkonnaalaste õigusaktide ulatuse laiendamine

Iga Euroopa riik, kes austab teatud poliitilisi, majanduslikke ja ühiskondlikke põhiväärtusi, võib taotleda Euroopa Liiduga ühinemist. Ent täisliikmeks saamiseks peab ta tõestama, et on võimeline tõhusalt rakendama tervet ühenduse õigustikku oma liikmelisuse esimesest päevast. Sel viisil aitab nii mõõtmetelt kui ka liikmete arvult laienev EL tõsta keskkonnastandardeid kogu maailmajaos.

Läbirääkimised ühinemiseks Euroopa Liiduga on karmid, põhjalikud ja pikad. Juba enne avamist peab tulevane liige tõestama, et ta vastab poliitilistele ja majanduslikele tingimustele, mida tuntakse Kopenhaageni kriteeriumidena ning milles ELi juhid leppisid kokku 1993. aastal Taani pealinnas peetud tippkohtumisel.

Esialgse hindamise korraldab komisjon, kes hindab ka esialgse liikmelisuse võimalikku mõju peamistele poliitikavaldkondadele. Kui

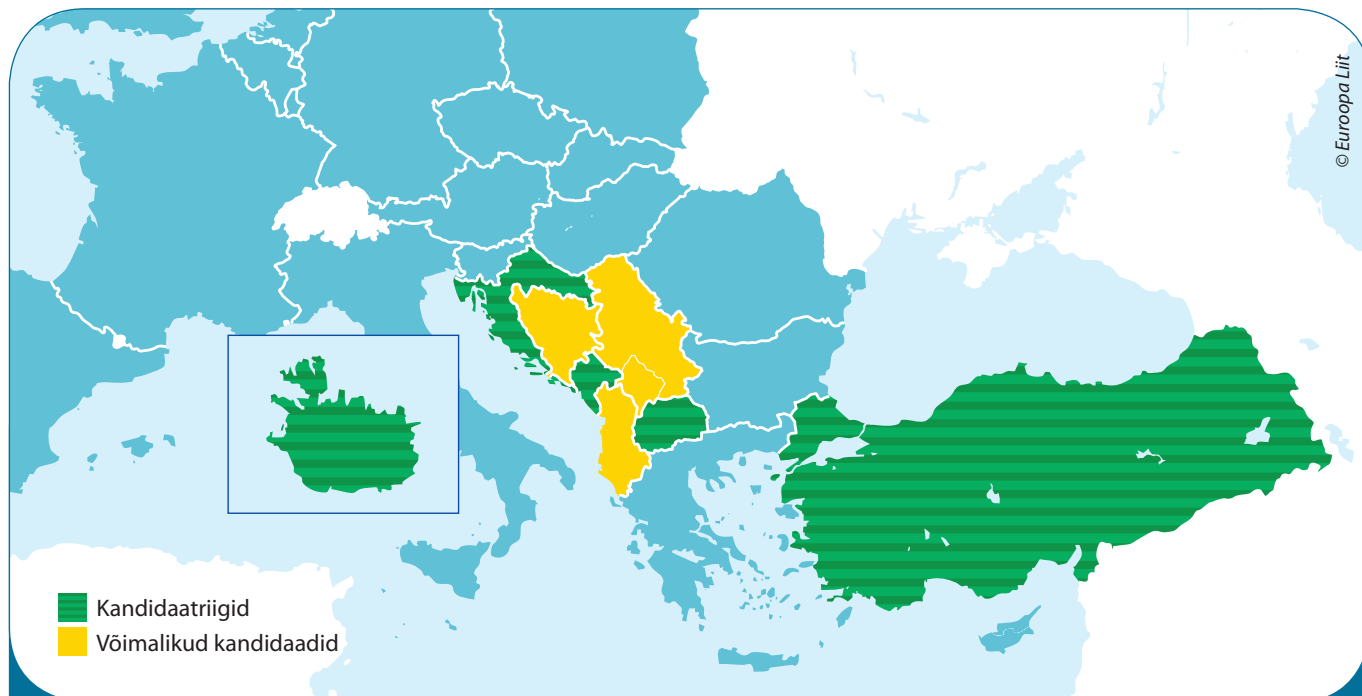
komisjon leiab, et Kopenhaageni kriteeriumid on täidetud, võib ta anda viimase sõna õigusega liikmesriikidele soovitusel algatada üldläbirääkimisi.

Läbirääkimised

Kokku peetakse läbirääkimisi 35 poliitikavaldkonnas, mida nimetatakse peatükkideks. Esimene etapp on sõelumisprotsess, mille jooksul komisjon selgitab ELi õigustikku, mida

nimetatakse *acquis communautaire*, ja kandidaatriigi ametnikud esitavad oma kava nende kohustuste täitmiseks. Õigusaktide mahu poolest on kõige rängemad keskkond oma ligi 200 eraldi aktiga ning põllumajandus.

Selline tegevus aitab luua selge pildi sellest, millisel määral riik ELi standardeid ja nõudeid juba täidab. Selle käigus määratakse kindlaks haldussuutlikkus, mida riik peab rakendama täiendavate kohustuste täitmiseks – see on oluline kaalutus keskkonnaküsimuste

Kandidaatriigid

Türgi, Island, Horvaatia, Montenegro ja endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik.

Võimalikud kandidaadid

Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo (ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1244 alusel) ning Serbia.

seisukohalt, mis võivad hõlmata paljusid eri asutusi, osakondi ja sidusrühmi. Samuti aitab see hinnata ELi õigusaktide kohaldamise maksumust. Ainuüksi keskkonnaalaste meetmete hinnanguline maksumus on Türgi puhul umbes 70 miljardit eurot ja Horvaatia puhul ligi 10 miljardit eurot.

Seejärel esitab komisjon liikmesriikidele ametliku sõelumisaruande. Selles võib anda soovitude alustada läbirääkimisi konkreetse peatüki üle või kehtestada avamiskriteeriumid, mis tuleb täita enne protsessiga alustamist. Kui liikmesriigid on andnud rohelise tule, esitab kandidaatriik tegevuskava, mis sisaldab tema läbirääkimisseisukohti ja milles kirjeldatakse üksikasjalikult, kuidas riik vajalikke õigusakte rakendab, ning taotletakse üleminekuperioode. Komisjon esitab oma vastuse ja võib ette näha sulgemiskriteeriume, mis tuleb täita enne läbirääkimiste lõpetamist.

Peatüki sulgemisele järgneb jälgimine, mis kestab kuni ühinemiseni. Selleks peab kandidaatriik esitama ELile pidevalt andmeid, mis kirjeldavad tema edusamme õigusaktide vastavusseviimise, haldussuutlikkuse ja õigusaktide rakendamise vallas. Peale selle uurib komisjon väga tähelepanelikult kõiki investeeringuid, mida tulevane liikmesriik teeb taristusse, tagamaks, et ta peab kinni mõjude hinnangust ja ELi keskkonnaalastest õigusaktidest.

Õigusaktide vastavusse viimise protsess ei ole kaugeltki lihtne ning keskkonnaseadused on selles ühed kõige keerulisemad ja raske- mad. Seetõttu täidab komisjon väljapaistvat rolli, aidates kandidaatriiki tehnilise oskustea- bega ja Euroopa Liidu rahalise abiga.

Üleminekuperiodid

Kui kandidaatriik peab mõnd eraldi õigusakti eriti rängaks või kalliks, võib ta taotleda lisa- aega, et kehtestada see pärast ELiga liitumist. Ent sellised üleminekuperiodid peavad vas- tama selgetele eeskirjadele ning olema ajaliselt ja mahult piiratud. Üleminekuperiodi ei anta raamseadustele ega looduskaitsemeetmetele.

Kandidaatriik peab esitama üksikasjaliku ja tehniliselt põhjaliku rakenduskava koos vaheetappide ja lõpptähtajaga. Näiteks pidi Horvaatia esitama tööstusheitmetele antud üleminekuperiodil üksikasjaliku ajakava õigusaktides käsitletud iga preambuli kohta.

Horvaatia

Ajakavast saab juriidiline kohustus, mis sisal- dub ühinemislepingus ja kui ajakava ei täi- deta, võidakse pöörduda kohtusse.

Horvaatia sulges üldläbirääkimised 2011. aasta juuni lõpus ja sai mõne olulise keskkonnaalase õigusakti jaoks üleminekuajaga. Nende seas on asulareovee puhastamine (2023), prügilad (2018) ja tööstusheitmed (2017).

Üks üleminekuperiodide eelis on see, et kui endisest kandidaatriigist saab ELi täisliige, on tal võimalik kasutada ELi rahastamist suu- remas mahus kui ühinemiseelsel etapil, mis aitab luua vajaliku haldussuutlikkuse ja taristu.

Omas tempos

Igat kandidaatriiki koheldakse tema vooruste ja olude kohaselt ning iga riik liigub lõppees- märgi poole omas tempos. Seda, kui erinev võib tempo olla, näitavad selgelt edusam- mud, mida on teinud need kolm riiki, kes peavad läbirääkimisi ELiga ühinemise üle – Horvaatia, Türgi ja Island.

Horvaatia keskkonnapeatükk avati 2010. aasta veebruaris ja suleti sama aasta det- sembris. Türgiga avati sama peatükk samuti 2010. aasta veebruaris ja Islandiga viis kuud hiljem juulis. Läbirääkimised kahe viimati nimetatuga käivad edasi. ☺

Lisateave

<http://ec.europa.eu/enlargement>

Rio+20: Euroopa Liidu eesmärk on laiaulatuslik kokkulepe

RIO+20
United Nations
Conference on
Sustainable
Development

2012. aasta juunis toimuv ÜRO säästva arengu konverents Rio+20 on oluline võimalus hoogustada üleminekut rohelisele maailmamajandusele, kõrvaldada vaesus ja edendada säästva arengu head valitsemistava. Euroopa Liit valmistub hoolega, et kõrgetasemeline kohtumine kujuneks igati edukaks.

© iStockphoto

Kakskümmend aastat pärast ÜRO esimest keskkonna- ja arengukonverentsi Rio de Janeiros 1992. aastal kohtuvad maailma liidrid järgmisel suvel selles Brasiilia linnas taas. Neljanda tippkohtumisega tähistatakse ametlikult pöördelise tähendusega ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsi 20. aastapäeva ning Johannesburgis toimunud ülemaailmse säästva arengu tippkohtumise 10. aastapäeva.

Alates neist olulistest verstapostidest on saavutatud mõningasi edusamme vaesusega võitlemisel ja keskkonna seisundi edasise halvenemise ärahoidmisel. Suuremal hulgal meie planeedi elanikest on nüüd võimalik saada haridust, kasutada tervishoiuteenuseid ja tarbida vett, ning 2000.–2005. aastani kasvav „dollar päevas“ taseme ületanud inimeste arv 120 miljoni võrra.

Probleemid on sellest hoolimata väga suured. Ligikaudu 1,6 miljardit inimest, valdavalt Lõuna-Aasias ja Sahara-taguses Aafrikas, elab endiselt äärmises vaesuses, üks kuuendik maailma elanikkonnast on tõsiselt alatoidetud, loodusvarad on ammendumas (neist 60% ei kasutata säästlikult) ning kasvahoonegaaside heitkogused suurenevad. Aastatuhande mitme arengueesmärgi täitmine on ajakavast maas ning edasiliikumine on geograafiliselt ebahühtlane. Peale selle avaldab keskkonnale ja piiratud loodusvaradele lisarõhku väljavaade, et maailma rahvastik kasvab 2050. aastaks 9 miljardini, hoogustub linnastumine, jätkuvad praegune majanduskriis ning senised tarbimisharjumused ja tootmistavad.

Eelseisval tippkohtumisel hinnatakse, kus kahes üldises valdkonnas on vaja rohkem pingutada. Esimene keskendub rohelisele majandusele säästva arengu ja vaesuse kõrvaldamise taustal. Teine valdkond on säästva arengu institutsiooniline raamistik.

Euroopa Liidu panus

Euroopa Komisjon lõi ELi panusele aluse siis, kui ta esitas juuni keskel oma teatise „Rio+20: rohelise majanduse ja juhtimise parandamise suunas“. Pärast seda võeti vastu Euroopa Parlamendi resolutsioon ja Euroopa Liidu Nõukogu järeldused Rio+20 kohta, mis arendavad esialgset ettepanekut edasi. EL rõhub oma lähenemises sellele, et tuleb tähtsustada ressurside ja looduskapitali säästvat majandamist, eriti arenevates riikides, sest need on üliloolised vahendid vaesusega võitlemisel. Just need riigid on esimesed, keda mõjutavad kliimamuutus ja keskkonna seisundi halvenemine, sest üleujutused, põuad ja muud looduskatastroofid õõnestavad pingutusi nende majanduslikul ja sotsiaalsel arenguteel.

Rio+20 konverentsiks valmistumisega oli tihedalt seotud ELi ressursitõhusa Euroopa tegevuskava vastuvõtmine septembris. Ressursitõhusus on üks seitsmest Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatusest, mis kiideti heaks 2010. aastal (vt artikkel lk 10). Tegevuskava eesmärk on siduda loodusvarade kasutamine lahti majanduskasvust ning julgustada muudatusi ühiskonna käitumises. Koos ELi ettepanekutega vähese CO₂-heittega majanduse kohta täpsustatakse tegevuskavas, mida on vaja teha selleks, et Euroopa majandus oleks ka 2050. aastal säästev. Selles dokumentide kogumis esitatakse ELi lähenev rohelisele majandusele, mis tugineb ressurside tõhusal ja säästval majandamisel. Rio+20 on selle strateegia väljendus rahvusvahelisel tasandil.

ELi ettepanekud Rio+20 konverentsil

ELi ettepanekutes Rio+20 konverentsil rõhutatakse vajadust jõuda kokkuleppele rohelise

EL rõhub paremale sidususele kogu ÜRO süsteemis, et tugevdada säästva arengu juhtimist. EL on teinud ettepaneku vaadata läbi ÜRO Säästva Arengu Komisjoni ja ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu rollid ning kaasata protsessi senisest enam rahvusvahelisi finantsasutusi.

Rio+20 konverents toimub 4.–6. juunini Rio de Janeiros. Ürituse ettevalmistamiseks kulub veel mitu kuud. EL sätestas oma eesmärgid oktoobris keskkonna nõukogu järeldustes ja esitas üksikasjalikumad ettepanekud novembris ÜRO-le. Läbirääkimised ÜRO foorumis algavad veebruaris ja kestavad konverentsi alguseni. Ajakohastatud üksikasjadega tegevuse kulgemise kohta kuni 2012. aasta juunis toimuva kohtumiseni saab tutvuda alltoodud veebisaidil. [🌐](#)

Lisateave

http://ec.europa.eu/environment/international_issues/rio20_en.htm

majanduse tegevuskavas, mis hõlmaks selgeid rahvusvahelisi meetmeid, alt üles esitatud riiklikke meetmeid ja reformide kava rahvusvahelise keskkonnajuhtimise parandamiseks.

Täpsemalt teeb EL tippkohtumisel ettepaneku edendada üleilmset koostööd olulistest sektorites nagu vesi, toit, põllumajandus, kalandus, metsandus, energia, merekeskkond

ja kemikaalid ning loodusressursside taastamine ja ökosüsteemi teenused. Lõppeesmärgi saavutamisel on tähtis roll nii õigusloomel, turul kui ka vabatahtlikel kavadel. Samuti tehakse ettepanek, et konverents võtaks peale SKT vastu uue näitajate kogumi, milles oleks ühendatud majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnavalased tegurid ning mida saaks kasutada, et hinnata roheline majanduse edusamme.

☉ Kaardistades teed ressursitõhususeni

Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava, mille komisjon avaldas sellel sügisel, pakub selget strateegiat, et kindlustada järgmistele põlvkondadele meie loodusrikkuste kasutamine. Selles rõhutatakse, et senised tavad ei ole enam jätkusuutlikud. Tegevuskava sisaldab teetähiseid eri poliitikavaldkondades, milleni Euroopa majanduses tuleb 40 aastaga jõuda, et majandus tagaks kõrge elatustaseme väga palju väiksemate keskkonnamõjudega.

Tegevuskavas kirjeldatakse väga karmis sõnastuses nende probleemide ulatust, mis ootavad meid ees juhul, kui majanduses, poliitikas ja inimeste käitumises ei toimu suuri muutusi. Viimasel kahel sajandil majanduse edasimineku kõige olulisemal määral mõjutanud odavate ressursside külluse päevad on möödas.

Rahvastiku kasv ja elatustaseme tõus suurendavad nõudlust ning selle tõttu tõuseb loodusvarade hind, millest me sõltume – metallid, mineraalid, toiduained – ning neid napib üha enam. Maa ilma rahvastik kasvab igal päeval 200 000 inimese võrra. Järgmise kümnendi lõpuks võib arengumaades suure tarbimisega

keskklassi arv suurenedagi veel kahe miljardi inimese võrra.

Nõudlus ja pakkumine liiguvad üha enam eri suunas. Kui toidu, loomasööda ja kiudaine nõudlus võib 2050. aastaks suurenedagi 70% võrra, siis selleks ajaks on 60% maailma suurimatest ökosüsteemidest, mis aitavad neid vajadusi rahuldada, kas halvemas seisundis või neid ei kasutata säästvalt. Kui ressursside kasutamine jätkub senises tempos, vajab inimkond 2050. aastaks oma vajaduste rahuldamiseks rohkem kui kaht planeeditäit loodusvarasid ning miljonite inimeste lootused paremale elukvaliteedile purunevad.

Vajalike muutuste ulatusest annab aimu Maa ilma Säästva Arengu Ärinõukogu. Ärinõukogu hinnangul on 2050. aastaks vaja ressursitõhusust nelja- kuni kümnekordistada ja olulisi edusamme selle eesmärgini jõudmiseks on vaja teha juba 2020. aastaks.

Selgitab keskkonnavolinik Janez Potočnik, kes on võtnud ressursitõhususe üheks oma prioriteediks: „Roheline majanduskasv on ainus jätkusuutlik tulevik Euroopale ja maailmale. Tööstus ja keskkond peaksid töötama käsi-käes. Pikas plaanis on meil ühesugused huvid.“

Ressursitõhususe eesmärk on siduda majanduskasv lahti ressursside kasutamisest. See sunnib majandust looma vähemaga rohkem, andes väiksema sisendiga suuremat väärtust, kasutades ressursse säästvalt ning vähendades mõju keskkonnale.

Edasine tee

Ressursitõhususe tegevuskavas on põhjalikumalt edasi arendatud samanimelist juhtalgatust, mida käsitleb Euroopa 2020. aasta jätkusuutliku majanduskasvu strateegia. Selles on määratletud mõned peamised ressursid, mille tõhus majandamine on esmatähtis: vesi, õhk, maa, mere- ja ökosüsteemi teenused. Selles on kinnitatud konkreetsed vahe-eesmärgid, mis tuleb saavutada 2020. aastaks, et jõuda pikemaajalise eesmärgini.

Eriti olulised on kolm tegevusvaldkonda: toit, ehitus ja transport, mis põhjustavad 70–80% kogu negatiivsest keskkonnamõjust.

Jäätmed on suurepärane näide lahendamist vajavatest ülesannetest ja võimalustest. Euroopas visatakse praegu ära kolm miljardit tonni jäätmeid – ja see kogus kasvab. Ent ometi on Euroopa ringlussevõttutööstus väga arenenud ja võimaldab juba praegu korduskasutada 40% meie jäätmetest. Õigete stimuleerivate meetmetega, sealhulgas teiseste materjalide turu tugevdamisega, võiks ringlusse võtta hoopis rohkem jäätmeid, millest teha konkurentsivõimelise hinnaga väärtuslikke tooteid.

Tegevuskavas on esile tõstetud mõned üldised teemad, millega EL ja liikmesriigid peavad tegelema ressursitõhusa kultuuri kindistamiseks, ning esitatud valik turupõhiseid vahendeid, mida riikide ametivõimud saaks rakendada.

Hinnad, maksud ja toetused, mis ei peegelda ressurside kasutamise tegelikke kulusid ühiskonnale ning soodustavad pillavat tava, tuleb üle vaadata ning luua roheliste toodete pakumine ja nõudlus. Seda saab stimuleerida, soodustades selliseid algatusi nagu ökodisain, ökomärgis ja keskkonnahoidlikud riigihanked ning maksustades tööjõu asemel keskkonda kahjustavaid tegevusalasid.

Julgustada tuleks säästvate ja uuenduslike tavade arendamist ja kasutamist, võttes kasutusse majanduslikud stiimulid, mis väärtustavad investeeringuid tõhususse ja soodustavad pikemaajalisemat kavandamist.

Samuti on tegevuskavas nimetatud vajadus teha rohkem teadusuuringuid, et süvendada teadmisi loodusvaradest ning nende vastastikusest sõltuvusest, vajadus suurendada riikliku ja erasektori investeeringuid uurimis- ja arendustegevusse, tehnoloogi-

lisse innovatsiooni ning teadmiste ja koolitusvõimaluste laiendamisse.

Euroopast kaugemal

Ressursside nappus ja ammendumine on üleilmsed probleemid. Vee, energia ja tooraine puudus takistavad paljude riikide majandusarengut ning võivad ohustada stabiilsust ja rahu. Kuigi ressursitõhususe tegevuskavas on toodud esile see, mida saab ja mida tuleks saavutada Euroopa Liidus, on EL teadlik oma suurest ökoloogilisest jäljest ning soovib tõstatada seda arutelu ka üleilmselt (vt artikkel lk 6).

Tarbijatel on ressursitõhusama majanduse poole liikumisel täita põhiroll. Seetõttu on komisjon täiendanud neid poliitikaalgatusi laiaulatusliku teavituskampaaniaga (vt artikkel lk 10). ☺

Lisateave

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/index_en.htm

Teie valikud muudavad maailma

Euroopa ümberkujundamine säästvaks ressursitõhusaks majandusruumiks nõuab pöördelisi muutusi kõikides tööstusharudes, tootmismeetodites ja tarbimisharjumustes. Et suurendada kodanike teadlikkust olulistest probleemidest, algatas komisjon suure üleeuroopalise kampaania.

© Euroopa Liit

Juhtlausega „Generation Awake. Teie valikud muudavad maailma!”, kutsus komisjon inimesi üles teadvustama oma käitumise mõju väärtuslikele loodusvaradele, nagu metallid, puit ja vesi, mille olemasolu peetakse sageli iseenesestmõistetavaks.

Teavituskampaania, mille avasid 17. oktoobril Varssavis keskkonnavolinik Janez Potočnik ja Poola keskkonnaminister Andrzej Kraszewski, on järg komisjoni teatisele ressursitõhususe kohta, mida hiljuti esitleti (vt artikkel lk 8).

Sisseoste tehes peame igal päeval tegema olulisi valikuid. Kampaania põhisõnum on, et me peame oma tarbimist muutma ja enne valiku tegemist mõtlema, võttes arvesse planeedi loodusvarade piire.

Kampaania ei ole suunatud tarbimise vastu, vaid selle asemel õhutatakse inimesi arvestama oma otsuste keskkonnamõju.

Kampaania, milles kasutatakse laulvaid poekotte, näib muretu ja meelelahutuslikuna, ent selle põhisõnum on tõsine ja rõhutatud, et iga inimese valik võib maailma muuta. See peegeldab järelusi, mis näitavad, et teadlikkus ringlussevõtu olulisusest toote tööea lõpus on kasvanud, ent toodet valides mõeldakse selle peale vähem.

Kampaanial on kaks peamist sihtrühma. Üks sihtrühm on täiskasvanud noored, kes väärtustavad tarbekaupu, kuid on avatud uutele ideedele ja sõnumitele. Teine sihtrühm on noored pered. Nende kodused vajadused

teevad neist olulised tarbijad, kuid samas tahavad nad toimida vastutustundlikult, et kaitsta maailma oma laste tulevikuks.

Animeeritud kodid

Kasutades kujundeid, mis seostuvad inimeste igapäevase elu ja tegevusega, tuuakse kampaanias välja kolm ostukäitumise liiki: igapäevane tarbimine, impulstarbimine ja ületarbimine. Routine Robbie, Impulse Inga ja Chubby Charlie hoiatavad ostjaid ning ärgitavad neid mõtlema, kuidas mõjutavad nende ostetud kaubad loodusvarasid.

Lõbus 45-sekundiline videoklipp toob vaatajaid 23 keeles veebisaidile ning selles on kujutatud maja köögi, magamistoa ja elutoaga. Üksikutel objektidel klõpsamine juhatab külastajad asjakohase keskkonnateabe ja kasulike linkide juurde, mis käsitlevad selliseid olulisi valdkondi nagu bioloogiline mitmekesisus, energiatõhusus ja ületarbimine.

Teine vahend, mille eesmärk on tagada kampaania jõudmine võimalikult laia sihtrühmani, on sotsiaalmeedia: Facebook, Youtube ja EUTube.

Lisateave

<http://www.generationawake.eu/>

Keskkonnaneesmärkide saavutamine turu abil

Maksustamine, kauplemissüsteemid, saastetasud ja stiimulid reostuse vähendamiseks täidavad olulist rolli liikumisel ressursitõhusa majanduse poole. Tavapärasele õiguslikule reguleerimisele lisaks edendab komisjon turupõhiste instrumentide kasutamist, et julgustada tarbijaid ja tootjaid kasutama loodusvarasid tõhusamalt.

Turu kasutamine keskkonnaneesmärkide saavutamiseks on kõige tasuvam viis, et parandada tõhusust ja konkurentsivõimet ning vähendada survet nappivatele ressursidele. Euroopa 2020. aasta strateegia osana käsitletakse ELi igaaastase majanduskasvu analüüsis vajadust korraldada roheline maksureform, seada prioriteetseks kulutused, millega aidatakse suurendada kestlikku majanduskasvu, ja lõpetada järk-järgult toetused, mis kahjustavad keskkonda. Olemasolevate turupõhiste vahendite valik on väga lai, need toimivad kohalikul (tasu puude lõikamise eest), riiklikul (ehitustäitematerjalide maks) ja Euroopa tasandil (ELi heitkogustega kauplemise süsteem).

Mõned liikmesriigid on rohelise maksureformiga jõudnud kaugemale ja kogunud väärtuslikke kogemisi turupõhiste vahendite rakendamisel. 2009. aastal moodustasid rohelised maksud Taanis ja Madalmaades, kus maksureformiga on jõutud kõige kaugemale, 10% riigi maksutuludest ja andsid rohkem

kui 4% SKTst. Kogu ELis olid need näitajad 6,3% ja 2,4%. Iga-aastase Euroopa poolaasta kaudu jälgitakse nüüdsest liikmesriikide edusamme turupõhiste vahendite rakendamisel ELi laiema majandusstrateegia osana.

Kuid tuleb üle saada veel paljudest takistusest, eriti suutmatusest võtta arvesse kõiki väliseid kulusid.

Turupõhiste vahendite foorum

Mis tahes maksu ühtlustatud kehtestamist ELi tasandil takistab see, et kõigi maksustamisotsuste suhtes kehtib ühehäälese otsuse nõue. Veelgi enam, alati pole tegevus ELi tasemel õigustatud, teatud juhul on kohapeal võetud meetmed tõhusamad.

Üldsuse küsitlemine seoses rohelise raamatuga „Turupõhised vahendid keskkonnapoliitikas ja sellega seotud valdkondades“ näitas, et

mõnes liikmesriigis on toimunud nihe keskkonnamaksude suunas ning on palju valdkondi, kus turupõhiseid vahendeid saaks edasi arendada ja laiemalt rakendada. Samuti näidati üles suurt huvi foorumi vastu, mis looks platvormi hea tava vahetamiseks selliste poliitika-vahendite kasutamisel.

Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava koostamine andis veel ühe tõuke turupõhiste vahendite foorumi korraldamiseks. Esimene koosolek toimus 2011. aasta juunis ning sellel keskenduti turupõhiste vahendite rollile ressursitõhusa majanduse saavutamisel ning transpordimaksudele. Koosolekul, mida juhatasid keskkonna peadirektoraat ning maksunduse ja tolliliidu peadirektoraat, oli osalejaid 22 liikmesriigist, Norrast, Šveitsist ja Horvaatiast ning see kinnitas selget vajadust ja huvi arutelu jätkamiseks ja hea tava vahetamiseks turupõhiste vahendite rakendamisel.

Avafoorumi õnnestumise järel on komisjonil kavas korraldada samalaadne üritus kas 2011. aasta lõpus või 2012. aasta alguses. ☺

Lisateave

http://ec.europa.eu/environment/enveco/green_paper.htm

http://ec.europa.eu/environment/consultations/roadmap_re_en.htm

🎯 Keskkonnaalaste õigusaktide rakendamise tõhustamine

Euroopa keskkonnaalaste õigusaktide heakskiitmine Brüsselis, Luxembourgis või Strasbourgis on üks asi. Nende nõuetekohane rakendamine 27 liikmesriigis kohapeal on mõnikord paraku teine asi. Komisjon uurib praegu, kuidas saada üle lõhest esialgsete õigusaktide eesmärgi ja lõpptulemuse vahel.

Suutmatust rakendada nõuetekohaselt kogu ELis kehtivaid õigusakte võib takistada põhilisi keskkonnanõuetekohaselt alates bioloogilise mitmekesisuse säilitamisest kuni jäätmete töhusa kõrvaldamiseni. Sellel võib olla kahjulikke majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi ning samuti võib see kahjustada inimeste tervist ja keskkonda.

Põhivastutust ELi õigusaktide tegeliku rakendamise eest kannavad riiklikud võimuorganid. Keskkonnavolinik Janez Potočnik on seadnud ELi keskkonnaalaste õigusaktide rakendamise prioriteediks ning teeb innuga tööd selleks, et julgustada nende järgimist ja suurendada kodanike mõjuvõimu liikmesriikides täiustatud infosüsteemide ning parema järelevalvepädevuse kaudu.

Õigusaktide jõustamiseks on komisjon asendanud varem kasutatud ajutised meetmed riskipõhisema ja süsteemsema käsitlusega. 2011. aasta juunis toimunud sidusrühmade konverentsil otsiti viise, kuidas tugevdada selle uue strateegia kaht tugisammast: paremaid teadmisi ja täiuslikumat valitsemistava.

Edasine tee

Nõuetekohane rakendamine nõuab teadmisi rakendatavatest õigusaktidest, võetud meetmetest ja vajakajäämistest, millega tuleb tegeleda, ning seega rõhutab komisjon usaldusväärse ja kättesaadava teadmiste baasi olulisust, mis viib teabe edasi nii asjatundjate kui ka üldsuseni.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia pakub praegu võimalusi ja väljavaateid, mis oli mõni aasta tagasi mõeldamatu. Tehnoloogia suudab aidata luua kõikehõlmavaid riiklikke ja üleeuroopalisi süsteeme, mis annavad kodanikele olulistest küsimustest selge pildi.

© Euroopa Liit

Rakendamine sõltub paljudest vastutustasanditest ning sellise valitsemisstruktuuri kõik osad peavad olema tõhusad. Euroopa ombudsman on kinnitanud, et liikmesriikide haldusasutused peaksid reageerima otsesemalt üldsuse esitatud keskkonnaalastele kaebustele ja tõstatatud probleemidele ning tuleb sisse seada kord, et seda tehtaks.

Komisjon on veendunud, et rangemad ja laiendatud eeskirjad õiguskaitse kättesaadavuse kohta annaks lisatõuke kohalikul tasandil jõustamisele ja reageerimisele. Väga palju mõeldakse ka selle üle, kuidas täiustada riikliku ja ELi tasandi kontrollikorda ning arendada hea tava vahetust. See peaks lahendama probleemid võrdsete võimaluste tagamisel kogu ELis ning aitama ületada piiriüleseid raskusi.

Samuti kaalutakse laiemat koostööd, näiteks keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise Euroopa Liidu võrgustikuga (IMPEL) ning ELi

kohtunike keskkonnaõiguse foorumiga. Sama põhimõtet saaks juurutada teiste sidusrühmade ja liikmesriikide ametivõimudega ning komisjon uurib võimalust partnerluslepinguteks selles valdkonnas.

Üksikasjalikum teave meetmete ning teiste algatuste kohta, mille eesmärk on tõhustada ELi keskkonnaalaste õigusaktide ja keskkonnapoliitika rakendamist, avaldatakse 2012. aasta jooksul. 🌍

Lisateave

15. juuni 2011 Sidusrühmade konverents ja roheline nädal, http://ec.europa.eu/environment/legal/sc_15_06_2011.htm

Uued kaubaalused vanade autode osadest projektiga LIFE Reciplas

Euroopa Komisjoni LIFE-programm on olnud ressursitõhusamate tootmisvahendite arendamiseks tehtavate jõupingutuste vallas eesliinil. LIFE-programmi Hispaania keskkonnaprojekt Reciplas on suurepärane näide sellest, kuidas seda eesmärki on võimalik saavutada.

on välja arvanud, et kui ümbertöötlemistehas töötaks seitse päeva nädalas, suureneks toodang aastas 4480 tonnini.

Kliendid näevad kasu

Ökotoote tootmine on üks asi, ent sellele turu leidmine on hoopis teine asi. Projekti Reciplas majanduslikul õnnestumisel oli oluliseks verstapostiks leping joogitootja Heinekenile plastaluste tootmiseks, kes tahis puitalused ohutuse huvides välja vahetada. Ribawood jätkab oma ümbertöötatud plastist kaubaaluste tootmist ja turustamist pakenditega tegeleva üksuse Tarpack kaudu.

LIFE Reciplas on eriti oluline mootorsõiduki-tööstuses, kus ELi direktiiv 2000/53/EÜ näeb kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta ette, et kõik sõidukid peavad sisaldama võimalikult palju taaskasutatavaid materjale. Samuti näitab see, et täites ELi jäätmete direktiivis (91/156/EMÜ) sätestatud eesmärke, saavad Euroopa äriettevõtted muuta soovimatud materjalid oma konkurentsieeliseks. Nüüd, kus projekt LIFE Reciplas on tõestanud termilise aglomeratsiooniprotsessi tehnilist teostatavust ja rahalist tasuvust, loodetakse, et seda tehnoloogiat hakkavad kasutama ka teised plastitöötlemistehased. ☺

Lisateave

http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=search.dspPage&n_proj_id=2296

Projekti juhtis Zaragozas tegutsev ettevõtte Ribawood, mis on spetsialiseerunud autosalongide vooderdusele. Tootmisprotsessis tekkis suures koguses jäätmeid, eriti plastjäätmeid, mis viidi tavaliselt tahkete olmejäätmetena prügilasse. LIFE-programmi kaasrahastamise abil käivitas Ribawood projekti Reciplas, et luua jäätmematerjalist uus ökotoode.

Toetuse saaja ehitas süsteemi plastjäätmete segamiseks ja kuumutamiseks, kasutades termilise aglomeratsiooni meetodit. See nulljäätmete põhimõttel töötav süsteem toodab suure tihedusega plastterakesi, mis saab ümber vormida uuteks toodeteks. Ribawood kasutas oma uue protsessi toodangut kau-

pade transpordiks kasutatavate aluste loomiseks. Et protsess ei kahjusta plasti struktuuri, saab aluseid palju kordi uuesti töödelda.

Toetuse saaja valmistas kolm aastat väldanud LIFE Reciplase projekti jooksul kokku 1 986 kaubaalust, töödeldes selle ajaga ümber 28 668 kg plastjäätmeid (16 881 kg Ribawoodi enda tegevusest tekkinud ja 11 816 kg autode pörgendite tarnija jäätmeid). Plasti kõrval päästeti sellega langetamisest umbkaudu 38 000 puud, mis oleks kulunud puitaluste tegemiseks.

Ribawood suutis aastas toota ligi 3 200 tonni ümbertöötatud plastaluseid, töötades viiel päeval nädalas kolmes vahetuses. Ettevõtte

Uued väljaanded

SOIL: the hidden part of the climate cycle

Muld on loodusvara, millest paljud ei hooli või mida võetakse enesest-mõistetavana. Ent ometi on õhuke kiht nn pori, mis katab suure osa planeedi Maa pindalast, elutähtis keskkonnale ja hindamatu väärtusega meie ühiskonnale. Muld on ookeanide järel meie planeedi teine suurim aktiivne süsiniku allikas, kuid paraku kahjustavad seda olulist rolli raiskavad maakasutustavad ja muudatused maa kasutamisel. Huvitava graafika abil kirjeldatakse selles väga palju teavet sisaldavas väljaandes ohtusid, mida mulla kuhtumine kaasa toob, ning selgitatakse keerulisi seoseid mulla ja kliimamuutuse vahel.

Inglis-, saksa- või prantsuskeelse väljaande allalaadimiseks või tellimiseks külastage veebisaiti

<http://bookshop.europa.eu/et/soil-pbKH7911105/>

Hamburg – European Green Capital Winner 2011

Hamburg on suuruselt teine linn Saksamaal ja tähtsuselt kolmas sadam Euroopas. Linn on olnud sajandeid tähtis kaubandussõlm ja on nüüdseks tänapäevane tööstuskeskus. Ometi on linn väga roheline. Metsad, puhke- ja haljasalad moodustavad ligi 17% linna pindalast ning vett on lisaks veel 8%. Sellel aastal kannab linn uhkusega Euroopa 2011. aasta roheline pealinna tiitlit. Väljaandes tuuakse esile Hamburgi paljud saavutused ja viisid, kuidas linn on suutnud tulla toime keskkonnaülesannetega ning kaasanud oma püüdlustesse linnaelanikud ja kohaliku majanduse.

Väljaande allalaadimiseks või tellimiseks külastage veebisaiti

<http://bookshop.europa.eu/et/hamburg-european-green-capital-2011-pbKH3111004/>

52 nõuannet bioloogilise mitmekesisuse heaks

Bioloogiline mitmekesisus – elu mitmekesisus planeedil Maa – teeb meie planeedi elamisväärseks ja ilusaks. Samas suureneb surve paljudele meie loodussüsteemidele, mis vähendab nende tõhusust või lükkab nad kokkuvarisemise äärel. EL on võtnud kohustuse peatada bioloogilise mitmekesisuse kadumine ning see käepärane juhend annab inimestele nõuandeid selle kohta, kuidas nad saavad aidata kaasa selle eesmärgi saavutamisele. Juhend sisaldab 52 praktilist näpunäidet – üks iga nädala kohta aastas. Abi on igast liigutusest – olgu selleks kohaliku hooajalise toidu söömine, vee kulutamise piiramine või teadlikkuse edendamine.

Väljaanne on saadaval 23 keeles ja allalaadimiseks või tellimiseks külastage veebisaiti

<http://bookshop.europa.eu/et/52-n-uannet-bioloogilise-mitmekesisuse-heaks-pbKH3210600/>

Kui pole kirjas teisiti, saab väljaandeid tasuta EU Bookshopi kodulehelt bookshop.europa.eu

Agenda

VI maailma veefoorum – Euroopa piirkonna ettevalmistus

Marseille, 12.–17. märts 2012

Foorumi eesmärk on tugevdada piirkondliku protsessi rolli ja julgustada alt-üles-lähenemist, et piirkonna sidusrühmad täidaksid juhtrolli, kui püstitavad endale eesmärgid ja leiavad lahendusi veeprobleemidele.

<http://www.worldwaterforum6.org/> ja

<http://www.worldwatercouncil.org/>

Roheline nädal

Brüssel, 21.–25. mai 2012

Selle iga-aastase laialt kajastatava ürituse teema on vesi. Rohelise nädala üritusi ja kolmandat Euroopa veekonverentsi peetakse koos Euroopa Komisjoni Charlemagne'i hoones.

<http://ec.europa.eu/environment/greenweek>

ÜRO säästva arengu konverents Rio+20

Rio de Janeiro, 4.–6. juuni 2012

Konverents keskendub kahele teemale: roheline majandus säästva arengu ja vaesuse kõrvaldamise taustal ning säästva arengu institutsiooniline raamistik. Esimene teema keskendub eeskätt keskkonna ja majanduse ristumispunktile, teise teemana arutatakse, kuidas kiirendada jõupingutusi, et täita tühimik rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide, mitmepoolsete arengupankade ning ülejäänud ÜRO süsteemi vahel.

<http://www.uncsd2012.org/rio20/>

Lühidalt uudiseid

Suur edasimineku reovee puhastamist reguleerivate õigusaktide rakendamisel

Viimase kümnendi positiivne areng keskkonna alal

Environment for Europeans muutub veelgi kasutajasõbralikumaks

Kakskümmend aastat tagasi vastu võetud direktiiv asulareovee puhastamise kohta on üks tähtsamaid keskkonnavalaseid õigusakte. Aastatel 2007–2013 moodustavad kavandatud investeeringud reovee kogumise või puhastamise taristusse umbes 14 miljardit eurot. Komisjoni kuuendas kokkuvõttes asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise kohta järeldatakse, et tänu märkimisväärsetele kulutustele on saavutatud väga palju.

Neis 15 liikmesriigis, mis ühinesid ELiga enne 2004. aastat, olid reovee kogumise süsteimid olemas 99% ulatuses kogu reostuse kogusest. Pärast seda ühinenud 12 liikmesriiki kasutavad veel üleminekuperioode ja seetõttu on nende näitaja 65%, ent see paraneb pidevalt. Biopuhastuse poolest on esimese rühma riikides seadmed olemas 96% ulatuses reostuse kogusest ja teise rühma riikides 48% ulatuses. Rangematele nõuetele vastava reovee puhastamise näitajad olid vastavalt 89% ja 27%. Kuigi see näitab, et alates eelmisest aruandest on toimunud tuntav edasimineku, märgitakse praeguses aruandes, et reovee puhastamist on vaja tõhustada.

Lisateave

http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/implementation/implementationreports_en.htm

Kuuendale keskkonnavalasele tegevusprogrammile antud hinnangus kinnitatakse, et keskkonnakaitses on viimase kümne aasta jooksul toimunud märkimisväärne edasimineku. Kõige silmatorkavamad edusammud on olnud Natura 2000 võrgustiku laiendamine, et katta peaaegu 18% ELi maismaalast, üldise kemikaalipoliitika rakendamine ning kliimamuutuse ohjeldamine. Suuremaid jõupingutusi on vaja selleks, et täita ELi eesmärgi ja eeskirju, mille eesmärk on parandada bioloogilise mitmekesisuse kaitset ning mulla ja vee kvaliteeti. Kuuendas keskkonnavalases tegevusprogrammis, mis kestab 2002.–2012. aastani, on määratletud strateegia seitsme valdkonna jaoks: õhk, pestitsiidid, jäätmetekke vältimine, loodusvarad, muld ning mere- ja linnakeskkond.

Lisateave

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/final.htm>

Väljaande *Environment for Europeans* (Keskkond Eurooplastele) elektroonilise versiooni lugejad saavad nüüdsest lugeda iga numbrilise artikleid uue e-Magi kaudu või *flipbook*-formaadis. PDF-versiooni oma arvutisse allalaadimise asemel (kuigi seda teenust saab endiselt kasutada), saavad lugejad veebiväljaannet lugeda nagu elektroonilist raamatut. Kõrvuti lehekülgedel esitatud teavet on lihtne harrata, alajaotiste vahel liikuda ning teha otsingut märksõnade põhjal. Kõik varasemad numbrid on talletatud arhiivis. Selle keskkonnasõbraliku arenduse eesmärk on pakkuda edaspidi teisi kasulikke võimalusi.

Uue *flipbook*-formaadi saate tellida kohe praegu väljaande *Environment for Europeans* kodulehelt või saates e-kirja aadressil

env-environment-for-europeans@ec.europa.eu

Väljaannete talitus

ISBN 978-92-79-18543-4

9 789279 185434